

Marek Kucharczyk

Rozważania nad istotą czasu

*Czymże więc jest czas?
Jeśli nikt mnie o to nie pyta, wiem.
Jeśli pytającemu usiłuję wytłumaczyć, nie wiem.*

Św. Augustyn z Hippony

Marek Kucharczyk

Rozważania nad istotą czasu

Czas jest zbyt złożony by określać go jednym słowem. Grecy filozofowie stosowali trzy terminy na określenie czasu: chronos, kairos i aion odzwierciedlające jego wcielenia. Pierwsze wcielenie to struktura linearna, obiektywna, wspólna dla wszystkich, drugie – to struktura jednostkowa, indywidualna, obejmująca udział jednostek i zdarzeń, i wreszcie trzecie – czas jest zarówno rozciągły jak i skończony, obejmujący swym początkiem i końcem rozległą przestrzeń.

Czy fotografia, która powstaje jako mechanistyczny zapis kwantów światła, które padają na materiał światłoczuły w ułamku sekundy może odzwierciedlać tak zróżnicowany, wieloaspektowy charakter czasu? Próbować warto...

Czasu nie można zobaczyć. Nadal nie wiemy, czym tak naprawdę jest. Naukowcy potrafią go mierzyć i obserwować jego związek z prędkością poruszania się oraz natężeniem pola grawitacyjnego, wiedzą więc, że jego upływ jest zmienny. Jednak sama istota czasu wciąż umyka naszemu rozumieniu. Pozostaje obserwacją efektów jego działania i refleksją nad nimi.

Marek Kucharczyk analizuje różne aspekty istnienia czasu, posługując się trzema terminami zaczerpniętymi z mitologii, a więc także z filozofii greckiej i hellenistycznej: chronos, kairos i aion. Przyjął je za punkt wyjścia do rozważań artystycznych. Sztuka staje się tu formą refleksji nad światem, starożytnym „poszukiwaniem mądrości”.

Wbrew tradycji platońskiej, która widziała w obrazie jedynie „ułudę ułudy”, Kucharczyk traktuje sztukę zarówno jako narzędzie, jak i szczególną drogę poznania. To również medium, dzięki któremu trafniej niż poprzez słowa może podzielić się swoimi odkryciami. Taka postawa, znana od renesansu, dziś wymaga odwagi i konsekwencji.

Kucharczyk tworzy fotografię koncepcyjną, w której kolejne zdjęcia cyklu są jak akapity rozprawy. Praca nad obrazem zaczyna się od analizy problemu, a dopiero potem od poszukiwania formy. Działa według planu, niczego nie pozostawiając przypadkowi. Dzięki temu fotografii stają się odbiciem myśli.

Twórca wraca do wybranego aspektu w wielu odślonach, dopowiada szczegóły, a jednocześnie dba o klarowność przekazu. Ukazując fale wody lub światła, nawiązuje do Heraklita z Efezu. Sięga też po motywy związane z czasem, znane z dawnej kultury zachodniej i dziś powszechne: zegar, słoje drzewa,

patynę i rdzę. Wykorzystuje również gesty ponadkulturowe, jak mierzenie czasu krokami czy liczenie na palcach. Dąży do jak najlepszej komunikacji z widzem.

Idea zdjęcia narzuca dyscyplinę formy. Artysta buduje kadry oparte na jednym głównym motywie: zbliżenia zestawia z jednolitym tłem (chronos), wprowadza lustro jako drugi plan i narzędzie komplikacji spojrzenia (kairos), a w kolejnych cyklach oczyszcza obraz do ascetycznego kontrastu: grzbietu fali lub linii zatamania wydmy (aion). W tych uproszczeniach ujawnia się ambicja opowiadania o czasie językiem struktury.

Od tysiącleci ludzie próbują opisywać wszechświat matematyką: jego działanie, wewnętrzną logikę, a w konsekwencji także sens istnienia. Dlatego geometria wydaje się tak trafnym narzędziem opowiadania o czasie w kategoriach epok, których długie trwanie obserwujemy przez tak krótką chwilę.

Swoje rozważania Kucharczyk nasycza poetyką estetyki kadru. Świadome użycie koloru oraz czerni i bieli prowadzi narrację, a wyostżenia i rozmycia budują rytm akcentów. Faktury osadzają wypowiedź w materialności, a światło, jako główny bohater fotografii, prowadzi ku wymiarowi niematerialnemu, do rozważań o istocie czasu.

Małgorzata Malinowska-Klimek

Χρόνος

Chronos to, w ujęciu hellenistycznych myślicieli, czas linearny, obiektywny, wspólny dla wszystkich. Przeniesiony do naszych czasów stał się czasem zegara odmierzającego sekundy, minuty, godziny, dni, miesiące i lata. Chronos jest w powszechnym rozumieniu kwantyzowany, czego reprezentacją mogą być i przeskakująca wskazówka sekundnika i powolny ruch pozostałych wskazówek na tarczy zegara. A na tym tle dzieją się także nasze kairos – momenty w życiu, które chcemy zapamiętać i nasze aion – powolne przemiany.

Chronos

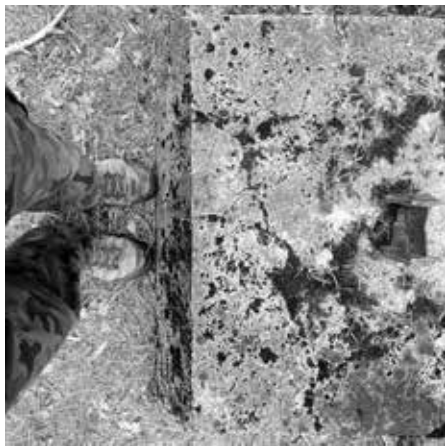

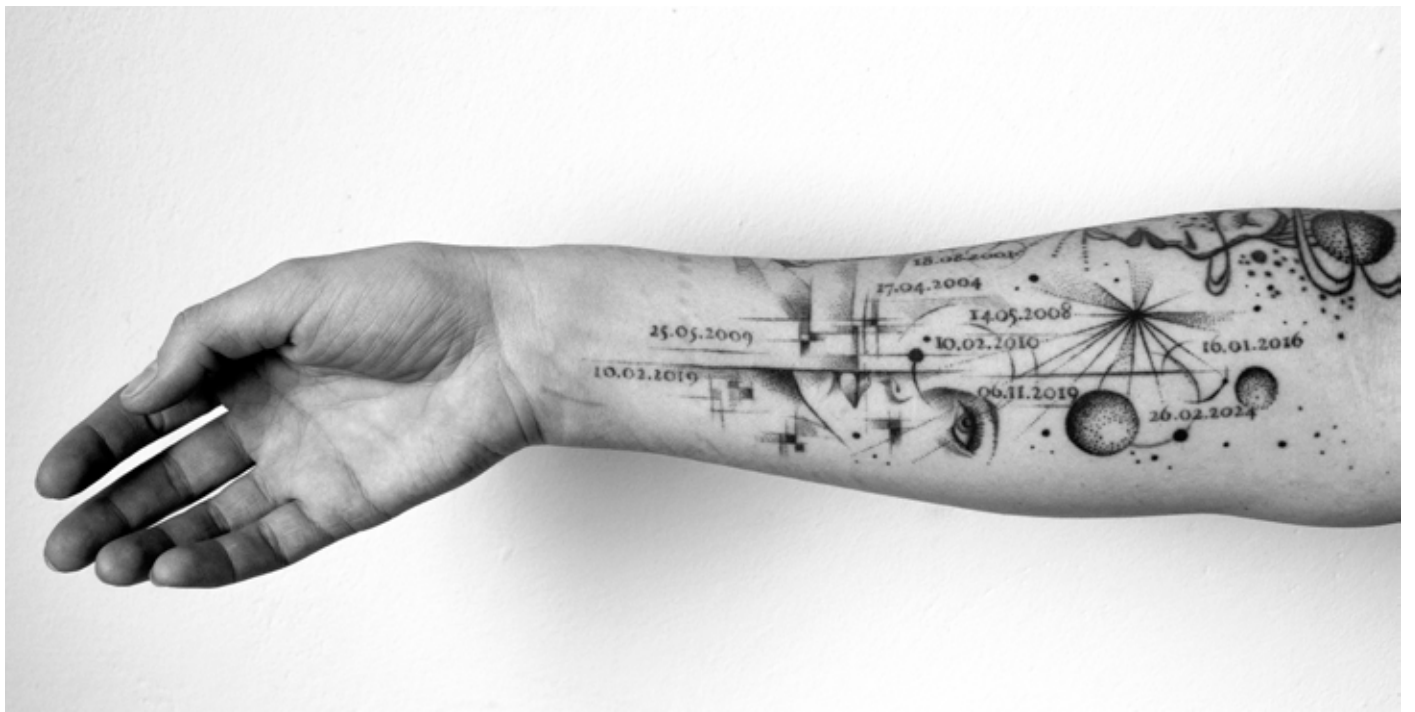

Καιρός

24

Kairos jest czasem jednostkowym, indywidualnym, właściwym dla każdego z nas z osobna. To chronos, którego linearność, ciągłość i prostota uległy jakiemuś zaburzeniu i tym samym zyskał walor wyjątkowości, niezwykłości i niepowtarzalności.

Kairos to także chwila - brama, w której spotykają się przeszłość i przyszłość. Przeszłość, która się dokonała i jest w sferze pamięci i ciągle nieokreślona przyszłość, która za chwilę stanie się przeszłością. To także szczególne chwile, takie jak magiczny moment południa, w którym odpoczywający Zaratustra w traktacie Fryderyka Nietzschego staje poza czasem i może zobaczyć jego sens.

Kairos

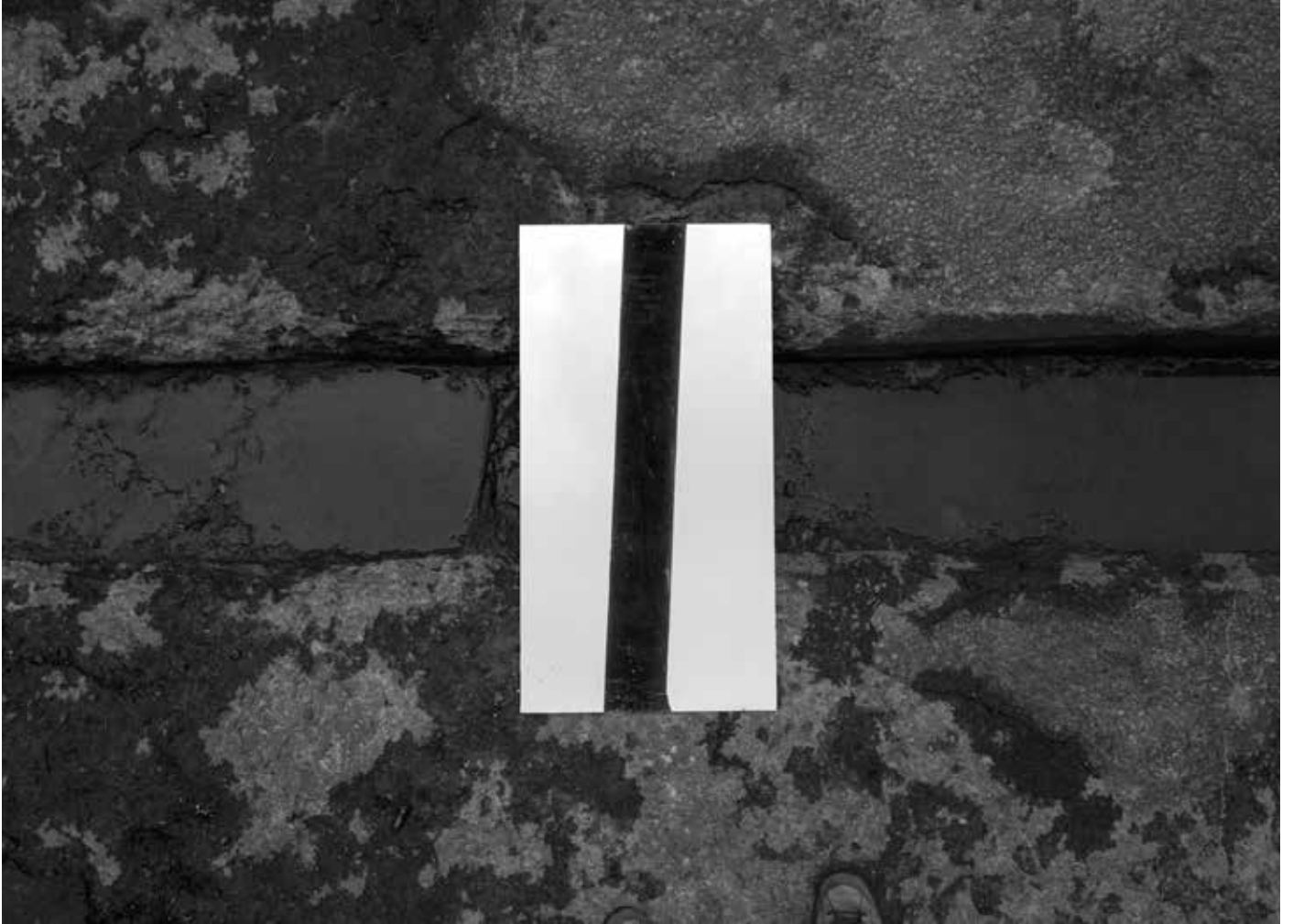

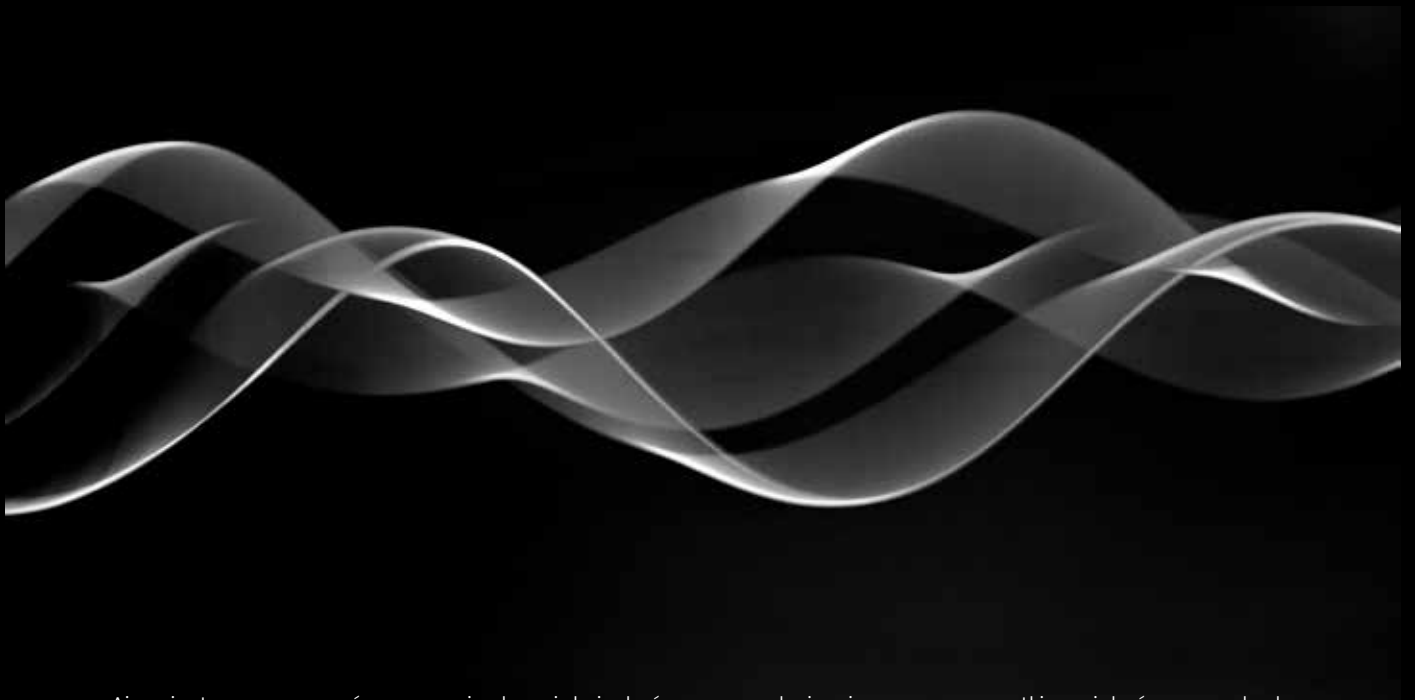

Αἰών

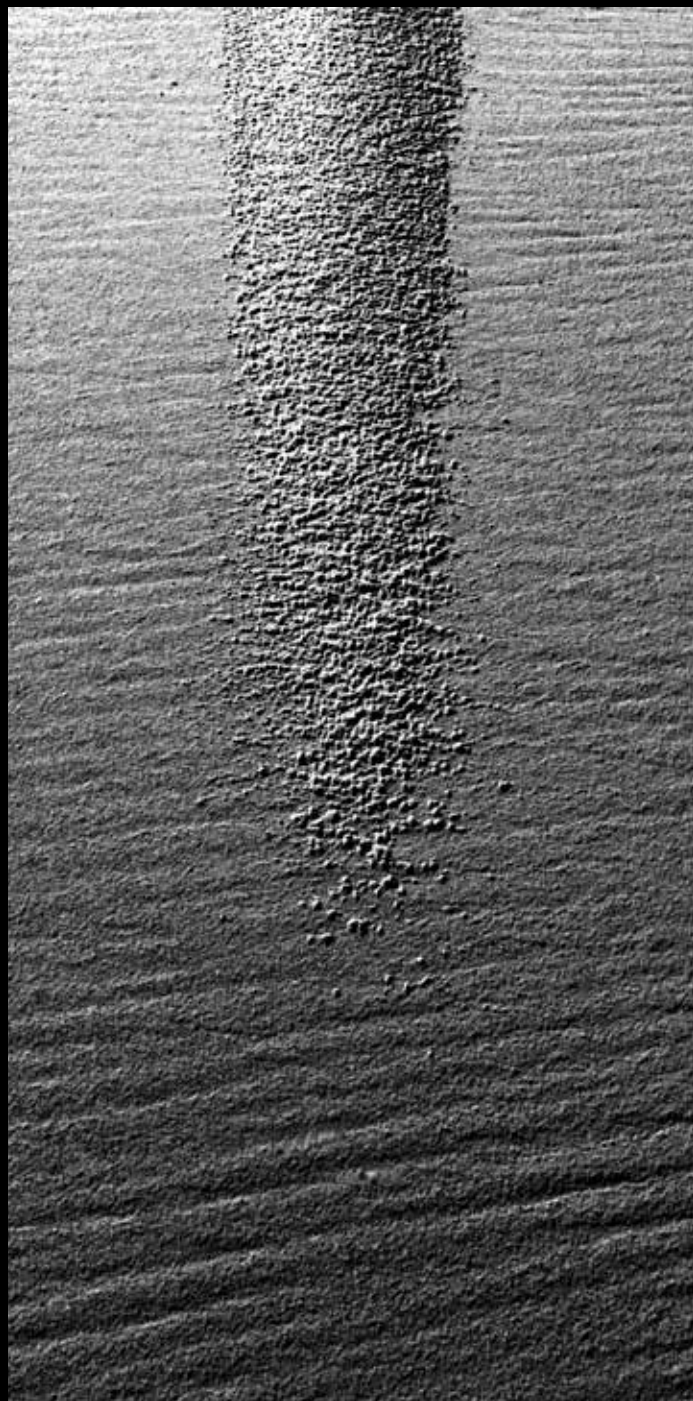
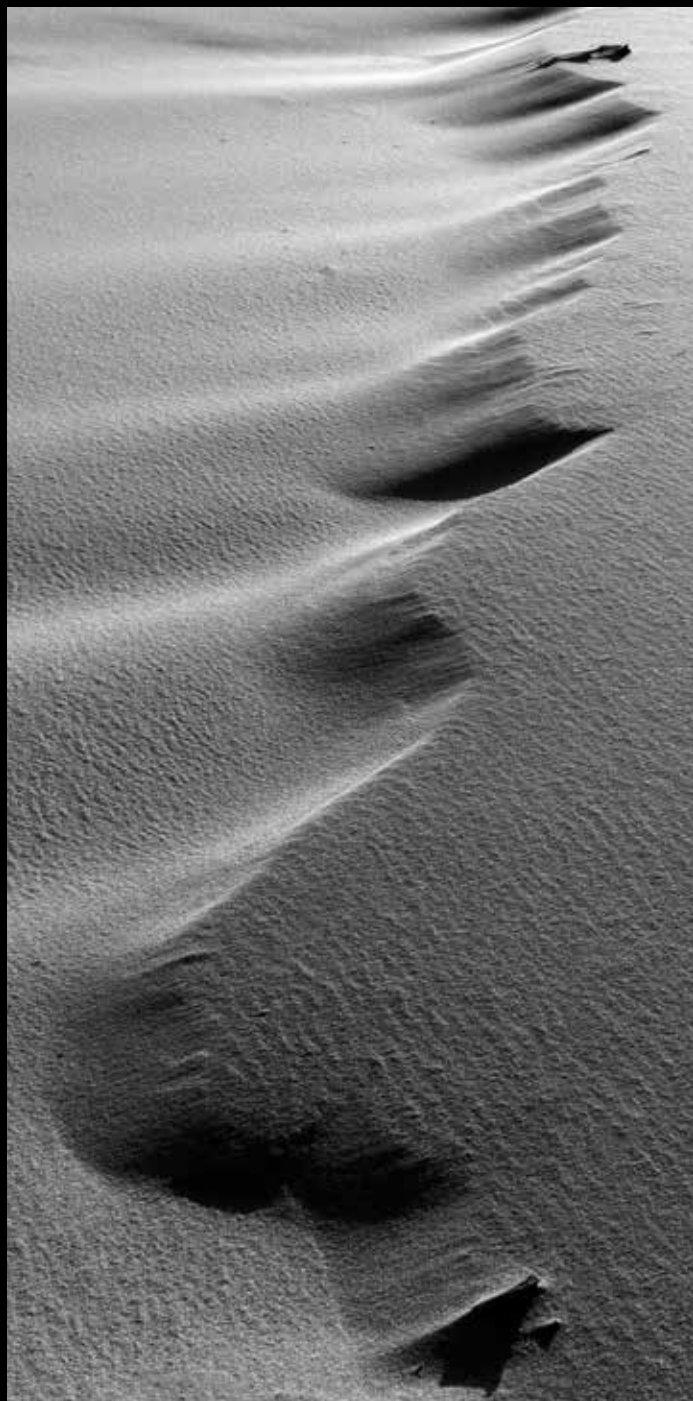
Aion jest czasem zarówno rozciąglým jak i skończonym, obejmuje swym początkiem i końcem rozległą przestrzeń powolnych przemian. Zawiera w sobie zarówno jednostkowe zdarzenia (kairos) jak i to co odczuwane jest przez wszystkich nas jako czas podzielony na jednostki (chronos).

Aion

Egzemplarz   /100

Fot. Tomasz Młynarczyk

Marek Kucharczyk – członek rzeczywisty Związku Polskich Artystów Fotografików (Okręg Lubelski). Biolog środowiskowy, nauczyciel akademicki, pracujący na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (profesor uczelni).

Autor 26 wystaw indywidualnych, m.in. *Faktury, struktury i myśli ulotne, Fragmenty większej całości, Powidoki, Repetycje, Wieloświaty, Zamyślniki i inne znaki przestankowe, Między bios a anthropos czy Otarcia*. Brał udział w ponad 20 wystawach zbiorowych w kraju i za granicą. Jego prace znajdują się w zbiorach muzealnych i prywatnych.